

Textele de mai jos sînt reproduse din numărul de pe urmă al revistei [*Puncte cardinale*](#) (anul XX, nr. 11-12/239-240, noiembrie-decembrie 2010, p. 4), pe al cărui frontispiciu stă scris:

„Acesta este ultimul număr al revistei
Puncte cardinale

, care a apărut neîntreput timp de 20 de ani. Mulțumindu-le tuturor celor care ne-au stat aproape (cititori, colaboratori, sprijinitori), aducem un înnoit omagiu celui care a fost luptătorul anticomunist și publicistul de dreapta sibian Gabriel-Iacob Constantinescu (întemeietorul și directorul publicației), ce, dacă nu s-ar fi adăugat la neamul său în prag de primăvară (6 martie 2010), ar fi împlinit pe 5 noiembrie vârsta de 89 de ani. Pomenită să-i fie lucrarea în cer și pe pămînt!”.

Autorii celor două texte sînt d-l Ion Paraschivescu (tatăl scriitorului Radu Paraschivescu), fost ofițer în Armata Regală a României, autorul volumului de versuri *Să atingi cerul cu mîna* (1998), și d-l Radu Mărculescu, fost ofițer trecut prin lagărele sovietice și prin temnițele comuniste din țară, pictor bisericesc, dramaturg, memorialist, eseist, traducător, autor al cărților de memorii

Pătimiri și iluminări din captivitatea sovietică
(2000; reed. 2010) și

Mărturii pentru „Judecata de apoi”... adunate din Gulagul românesc
(2005), precum și al unui volum de

Teatru
(1992).

Omagiul grafic al maestrului sibian Stefan Orth este reprodus din același număr al revistei.
(Răzvan Codrescu)

DOUĂ EVOCĂRI ALE REGRETATULUI

GABRIEL CONSTANTINESCU

I

În ultimul număr al existenței sale, revista *Puncte cardinale* îmi face onoarea de a-mi publica aceste rânduri, luându-mi o piatră de pe inimă. Gabriel Constantinescu, fostul director al acestei reviste și bun prieten al meu, a plecat în lumea celor dreupți în ziua de 6 martie a. c. Acest text ar fi trebuit să apară în numărul imediat următor al revistei. Vestea plecării dintre noi a lui Gabriel m-a năucit. O tristețe copleșitoare m-a dezechilibrat, dându-mi o stare de inhibiție totală. Am încercat totuși să o depășesc scriind un articol în care să-i exprim ceea ce simțeam atunci. Mi s-a părut fad și stupid. După ce am citit anunțul colectivului revistei, mi s-a părut chiar derizoriu – și am renunțat. Iată însă că același colectiv îmi oferă acum prilejul de a-l readuce pe Gabriel printre noi, motiv pentru care mă îndatorează.

L-am cunoscut pe Gabriel în toamna anului 1940, când amândoi am devenit elevi ai Școlii de Ofițeri de Cavalerie (Ș.O.C.) din Târgoviște. Întâmplarea a făcut ca să fim repartizați amândoi în același pluton (echivalentul unei clase la o școală civilă). În cei doi ani petrecuți în Ș.O.C.

am avut ocazia să ne cunoaștem și între noi s-a înfiripat o prietenie care în decursul anilor a devenit din ce în ce mai temeinică. Gabriel a devenit șeful plutonului mai întâi, iar în final, datorită istețimii și seriozității lui, a fost propulsat ca șef al promoției 1942.

În multe discuții cu el în acești doi ani, Gabriel se comporta ca un civil în straie militare. Era calm, vorba îi era cumpănită, nu avea nimic cazon în comportament. Și era un foarte bun camarad. Era o fire veselă, iar când glumea semăna cu mucalitul său tată, colonelul-scriitor Paul Constant.

Când am terminat școala de ofițeri, războiul era în toi. L-am făcut amândoi, dar în regimente diferite. el a avut cumplita neșansă de a cădea prizonier. Cine are curiozitatea să afle cum a fost prizonieratul la ruși, îl invit să citească excelenta carte a lui Radu Mărculescu, *Pătimiri și iluminări* ...

În această nefericită situație, Gabriel a dat prima sa mare probă de caracter. Tratamentul era mizerabil: insulte grosolane, torturi, muncă istovitoare, frig și foamete, iar pe lângă toate acestea au apărut și delatorii. Prietenul meu a suportat stoic toate aceste chinuri fizice și morale, a sfidat acțiunea Anei Pauker și a cozilor de topor, refuzând să se înscrie în diviziile rușinii: „Tudor Vladimirescu” și „Horia, Cloșca și Crișan”.

Războiul a încetat, dar eu și cu Gabriel nu ne-am revăzut foarte multă vreme. Nu am știut când i s-a terminat calvarul rusesc. Nu ne cunoșteam adresele. Când am aflat că s-a înapoiat în țară, informația a avut un supliment: Gabriel Constantinescu este în pușcărie... pentru scriere și difuzare de manifeste suversive!

Vestea cea bună am primit-o după foarte mulți ani. Un cunoscut comun m-a informat că Gabriel este student și că se afla în București pentru a susține niște examene, fiind cazat la hotelul X. Am plecat imediat la hotelul indicat și astfel, după mai bine de un sfert de secol, ne-am reîntâlnit. L-am luat la mine acasă, l-am prezentat familiei și m-am oferit să-l găzduesc ori de câte ori va veni în București. O noapte întregă ne-am depănat amintirile și ne-am povestit peripețiile: eu pe cele puține ale mele și el pe cele multe ale lui. Din acel moment am păstrat constant legătura și ori de câte ori venea la examene în București (era student „bătrân”, la fără frecvență) ne întâlneam și hoinăream împreună. Cu ocazia unei deplasări în interes de serviciu la Sibiu, i-am făcut și eu o vizită acasă și i-am cunoscut, cu această ocazie, soția (pe Mărioara, cum îi spunea el) și pe cele două fetițe, Ligia și Genia, de care era foarte mândru. Tot atunci l-am reîntâlnit și pe simpaticul și mucalitul său tată, scriitorul Paul Constant, pe care îl cunoșteam încă de pe vremea când eram elevi la școala militară. Era aproape neschimbat. Ca și atunci, era optimist și veșnic pus pe șotii, contaminând cu optimismul lui și pe cei din jur. Gabriel spunea adesea în glumă că tatăl său este „optimistul de serviciu” al familiei. Spre deosebire de tată, fiul era un neadaptat, veșnic nemulțumit, veșnic abătut, uneori chiar ursuz. Și totuși, acest om interiorizat și frământat sufletește știa să fie și duios. Mai ales cu familia sa. Odată, fiind în vizită la mine, la București, a sunat-o la telefon pe soția lui, adresându-i-se: „Sărut mâna, maică!”. M-a impresionat profund. Era felul lui de a fi tandru și de a omagia pe mama celor două fete ale sale...

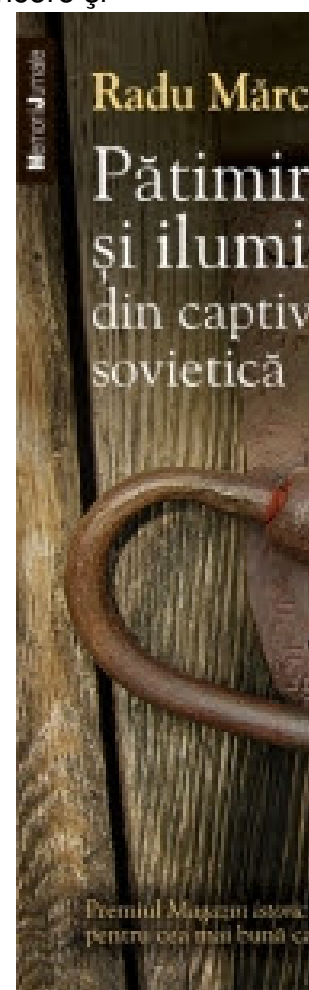
Nemulțumirile și tristețile lui Gabriel s-au amplificat după ce a ieșit la pensie. Se simțea că este bântuit de neliniști și de gânduri negre. Eu cred că din frământările și din trăirile interioare de atunci s-au născut *Punctele cardinale* de mai târziu.

După doar un an de la cele întâmplare în decembrie 1989, în ianuarie 1991, revista, pritică lăuntric atât amar de vreme, și-a început apariția. Începuturile au fost destul de anevoioase, dar dârzenia și perseverența lui Gabriel Constantinescu a reușit să le depășească. Bun cunoscător

al oamenilor, el a știut să-și aleagă colaboratori de nădejde, atât din rândurile foștilor deținuți politici, cât și din rândul generațiilor mai tinere, formând o nucleu redacțional cu care a reușit să ducă la îndeplinire idealurile cu care a pornit la drum.

Ce a realizat revista *Puncte cardinale* din cele câte și-a propus să realizeze o spune foarte succint însuși întemeitorul ei, într-unul din ultimele numere: „Mai întâi, am ținut să cinstim memoria celor căzuți (pe front, în munți, în lagăre, în închisori) și să încercăm să le facem dreptate. Apoi am creat câteva punți: între bătrâni și tineri, între țară și Exil, între confesiunile creștine tradiționale și așa mai departe. Ne-am atras un public fidel și am arătat că o publicație serioasă de dreapta este posibilă și că Tradiția poate răspunde plauzibil provocărilor actualității...”

Acum, când Gabriel Constantinescu a intrat în istorie, îi cinstesc memoria prin sincere și duioase lacrimi ale sufletului, care nu-l va uita niciodată. **Ion Paraschivescu**

II

L-am cunoscut pe Gabriel Constantinescu în lagărul de prizonieri de la Oranki, în toamna anului 1947, într-un convoi de prizonieri luați de ruși în urma gafei de neiertat a Regelui Mihai de-a fi făcut public acordul de armistițiu cu Uniunea Sovietică înainte să-l fi semnat. Până la 9 septembrie, când l-a semnat, și rușii au ridicat sumedenie de ostași români, sub pretextul mincinos că i-ar duce să-i instruiască. Aceștia i-au crezut și, fără să se împotrivescă, s-au lăsat încolonați și duși de ruși, până ce, după luni de marș, s-au trezit în poarta lagărului de la Oranki. Unii dintre ei, sărmanii, încă mai credeau că nu sunt prizonieri ca noi și că în curând vor începe instrucția...

Pe Gabriel Constantinescu l-am cunoscut atunci într-un lagăr de barăci foarte apropiat și ținând de Oranki, anume Mânăstârca, și mi-am dat seama că am de-a face cu un om de calitate. Ne-am împrietenit și am stat pe paturi apropiate, ducând discuții până la miezul nopții, iar a doua zi lăsându-ne înhămați la aceeași sanie pe care, ajunși în pădure, eram siliți s-o încărcăm cu uriași bușteni și să-i cărăm în lagăr, unde ajungeam sleiți. Munca asta silnică și distrugătoare a durat până ce, în urma unor nenumărate proteste și greve, între care și unele perioade de grevă a foamei, rușii au fost nevoiți să cedeze. La aceste acțiuni desperate Gabriel și cu mine am luat parte din plin.

În lagărele prin care am trecut erau și mulți nemți. Cum Gabriel cunoștea bine limba germană, am intrat în legătură cu ei, legând chiar prietenii, dar, mai ales, împrumutând de la ei cărți valoroase. Rușii însă nu ne-au lăsat în pace. În acțiunea lor perseverentă de-a capta dintre noi elemente care să cedeze și să se lase duse în țară, pentru a instala comunismul, au întâmpinat din partea noastră o disperată rezistență. Pentru a o înfrânge, au rupt dintre noi o seamă de prizonieri care urmau să fie duși în cine știe ce lagăre îndepărtate. Nenorocul a făcut ca printre aceștia să se găsească și Gabriel. Era prima oară când ne despărțeam. Cu puțin înainte de a-l ridica, a venit la mine și mi-a întins un minunat medalion din os de vacă, lucrat de unul dintre prizonierii cu mari calități artistice. „Păstrează-mi-l tu până ne vom revedea!”, mi-a spus; și ne-am despărțit. Iar eu l-am ascuns în șubă. N-a fost găsit la nici o perchezitie. Când, după ani buni de colindat prin lagăre, am ajuns în fine acasă, în București, și l-am căutat pe Gabriel ca să i-l înapioez, acesta era întemnițat pentru nu știu ce acțiuni în care se angajase, iar când s-a eliberat și m-a căutat el pe mine, eram eu întemnițat. Așa încât abia după ce s-a prăbușit regimul comunist am putut să ne revedem, să ne îmbrățișăm și să-i redau prețiosul suvenir... Ne-am mai întâlnit apoi, tot în București, și am discutat de toate, mai ales de proiectul de-a înființa o revistă, care avea să fie *Puncte cardinale*, la care și eu aveam să trimit din când în când articole. Fie-i țărâna ușoară!

Radu Mărculescu

